

Handläggare:  
Ing-Marie Pettersson Jensen, kulturchef

## Remissvar från Avesta kommun på utredningen Skolbibliotek för bildning och utbildning, SOU 2021:3

### Inledning

Vi instämmer i att en satsning på jämlika skolbibliotek ligger i linje med en jämlik grundskoleutbildning. Det är utmärkt att skärpa till lagen om skolbibliotek och stärka dess roll i skolan. Förslaget lyfter fram många viktiga aspekter för lyckade skolbibliotek som är väl grundade i skolbiblioteksverksammas erfarenheter.

Att låta skolbibliotek bli en resurs på samma nivå som skolhälsan ter sig som om god placering av dess verksamhet. Att ge bibliotekarier och lärare mer insikt i varandras arbete är grundläggande för att förbättra samarbete och utformandet av en god skolbiblioteksverksamhet för eleverna. Att låta skolbiblioteken bli en del i det systematiska kvalitetsarbetet är den pusselbit som fattas för en starkare förankring av dessa.

För att realisera de goda ambitionerna behövs dock öronmärkta pengar från staten för att anställa utbildad personal, få anpassade lokaler och bygga upp lämpliga bokbestånd.

Mer specifika synpunkter och kommentarer framför nedan under de rubriker som återfinns i utredningens sammanfattning.

Detta remissvar har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av Jan Bengtsson och Katarina Franzén bibliotekarier, Therese Hedberg barn- och ungdomsbibliotekarie på folkbiblioteken och Magnus Lindroth skolbibliotekarie på Karlfeldtsgymnasiet samt Ing-Marie Pettersson Jensen kultur- och bibliotekschef.

### Synpunkter

#### Elevers tillgång till skolbibliotek

Vi håller helt med utredningens förslag att skollagen skall definiera att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av digitala och analoga medier som ska präglas av allsidighet och kvalitet och ställas till elevernas och lämnarnas förfogande.

Vi är dock tveksamma till hur finansieringen av skolbibliotek och skolbibliotekarier kan lösas. Rektor och huvudmannen för skolan skall ges ett större ansvar, men vi har sett hur skolbibliotekens lokaler och de personella resurserna har krympt och vad gäller skolbibliotekarier är i det närmaste obefintliga. Idag finns bara en skolbibliotekarietjänst på gymnasiet. Vi ser det som en bortprioritering, men skolan har också haft stora ekonomiska problem från 2015 och de stora flyktingströmmar som då kom. Vi är också en till ytan stor kommun med en stor centralort och tre mindre samhällen samt landsbygd, men med en befolkning på 23 000 invånare. Detta innebär att vi idag har totalt 12 skolenheter inklusive gymnasiet. Vi har ett huvudbibliotek (folkbibliotek) i centralorten Avesta och ett integrerat folk- och skolbibliotek i Horndal. I övrigt har vi således många mindre skolenheter och har många små skolbibliotek. Detta är ett problem som vi inte tycker att utredningen belyser tillräckligt. Frågan kommer också att belysas nedan under rubriken *Skolbibliotekarien har en central betydelse*.

Vi tycker att utredningen på ett bra sätt belyser skolbibliotekslokalens betydelse för eleverna, deras trygghet och personliga och intellektuella utveckling. Målet att i ett fungerande skolbibliotek ha möjlighet till läsläsning och annat skolarbete i en ostörd miljö är mycket bra. I vårt gymnasium är skolbiblioteket den enda relativt tysta miljön på hela skolan. Tyvärr ser vi att lokalerna för skolbiblioteken blir allt mindre, att läsplatser har tagits bort och endast några hyllor med böcker blir kvar. När elevantalet har ökat sedan 2015 har lokalerna blivit trängre och skolbibliotekslokaler har fått tas i anspråk för undervisning, lärarrum etc. En utveckling som givetvis är oroande och som gör elevmiljön sämre. I socioekonomiskt utsatta områden, som vi också har i Avesta kn, är detta särskilt viktig, då en lugn hemmiljö inte alltid finns för eleverna.

Med ledning av ovanstående menar vi att det finns ett behov av ett nytt stadsbidrag för skolbibliotek i framför allt kommuner med mindre befolkning och större areal och där man har flera mindre skolenheter. Vi upplever att det annars finns en fara för att det inte blir en likvärdig skola vad gäller kvalitativa skolbibliotek.

Kulturrådets litteraturstöd tar vi tacksamt emot och fördelar ut till våra skolbibliotek. För oss med så många skolbibliotek är dock dagens stöd för oss i Avesta på totalt 70 000 kr litet och vi skulle önska att hänsyn tas till antalet skolenheter vid fördelningen. Självklart är också en önskan att bidragsbeloppets omfattning kunde höjas.

Genom att skolbiblioteken är små, och i dagsläget inte sköts som det skulle kunna göras, har vårt folkbibliotek känt av ett allt större tryck på vår verksamhet. Allt fler lärare på grundskolan beställer allt fler och större uppsättningar litteratur och annan media. Folkbiblioteket stöttar också gymnasiebiblioteket i stor utsträckning med lån, då folkbiblioteket har ett mycket bredare bestånd än skolan p.g.a. att gymnasiets budget blivit allt mindre.

### **Skolbibliotekarien har en central betydelse**

Vi håller med om att skolbibliotekarien är en mycket viktig person på skolorna och att det krävs daglig närvaro under skoltiden för att nå bra resultat. Det talas i utredningen mycket om skolbibliotekariens pedagogiska verksamhet och samarbete med lärarna på skolan. Detta är bra men vi vill betona att det praktiska arbete som har med utlån, organisation av böcker, inköp av litteratur mm. tar relativt mycket tid, men är fundamentalt för att verksamheten kan bedrivas. (Vi märker på folkbiblioteken väl av, som påpekats ovan, när detta inte fungerar.) I utbildningen av skolbibliotekarier och vidareutbildning av skolpersonal för skolbiblioteksverksamhet anser vi att det är viktigt att denna del av arbetet tas upp och att praktik läggs in i utbildningarna.

Skolbibliotekarierna behövs verkligen och vi tycker att det är bra om det utbildas fler. Med fler skolbibliotekarier inom en och samma kommun skapas det också en arbetsgrupp som kan ta gemensamt ansvar för exempelvis utveckling inom området. Vi upplever att det ibland har varit svårt att rekrytera skolbibliotekarier för att det har upplevs som ett ensamarbete utan kolleger.

Trots att vi håller med i sak att rektor bör vara chef för skolbibliotekarien vill vi här problematisera detta när det gäller en liten kommun med få elever på skolorna. Här kan vi komma att behöva anställa skolbibliotekarier som får jobba på flera skolor. Därmed blir det något svårare att avgöra vilken rektor som ska vara chef för vilken skolbibliotekarie. Personen är inte ofta på plats och blir inte lika delaktig i lärarkollegiet. (sammanfattningen s21)

### **Främja läsande och medie- och informationskunnighet**

Vi håller med om förslagen under denna rubrik. Vi vill också framhålla att väl fungerande skolbibliotek innebär att vi på kommunens folkbibliotek kan satsa alla våra resurser på läsfrämjande verksamheter på barnens och de ungas fritid. Vi kan också satsa på alla barns första tid i livet med insatser från att de föds och genom förskolan.

### **Skolbiblioteksverksamhetens integrering i undervisningen**

Relationen och kommunikationen mellan lärare och skolbibliotek/skolbibliotek är mycket viktig. Framförhållning behövs och bibliotekarien behöver exempelvis veta vilka teman och bokbehov som eleverna skall arbeta med i god tid för att kunna plocka fram rätt media. Här krävs i många fall också inlån från kommunens folkbibliotek och/eller fjärrlån. Detta beror på att det hos våra skolbibliotek generellt skulle behöva ett större bestånd och ha mer referenslitteratur. Lokalerna räcker dock inte till detta varför relationen till folkbiblioteken blir mycket viktig. Det är viktigt med samarbete mellan folkbiblioteket och skolbiblioteken och denna fråga får inte tappas bort.

Att rektorn får ett ansvar för att för att samverkan sker på ett strukturerat sätt mellan skolbibliotekarierna och lärarna på de skolor där de verkar är mycket viktigt.

### **Det systematiska kvalitetsarbetet**

Vi anser att förslaget att skolbibliotekets verksamhet skall vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet är mycket bra och att det bör kopplas ihop med kommunens biblioteksplan.

### **Samverkan med ett annat bibliotek kan vara en lösning**

Vad gäller samverkan med andra skolbibliotek ser vi att den kan bli nödvändig där vi har mindre skolor. En lösning som också bör lyftas fram mer är samverkan med folkbiblioteken för att i dessa fall kunna erbjuda ett större utbud av medier.

Förslaget med avtal mellan skolor och/eller folkbibliotek är mycket bra för att tydligt reglera verksamheternas ansvar.

### **Samordning på huvudmannanivå och den regionala biblioteksverksamhetens betydelse.**

Här vill vi igen betona att särskilt i små kommuner har folkbiblioteken en viktig roll som en slags skolbibliotekscentral bara genom sitt ”normala” bestånd. På huvudbiblioteket i Avesta har vi också ett särskilt bestånd idag som en skolpool.

Att på skolhuvudmannanivå utse en skolbibliotekssamordnare anser vi vore mycket bra. Men här ser vi också att den regionala biblioteksverksamheten har en mycket viktig roll att fylla. Vi vill framhålla att den verksamhet som idag bedrivs av Region Dalarna på regional nivå är mycket värdefull för oss på folkbiblioteken i Avesta och att som mindre kommun få ett likartat stöd för skolbiblioteken och skolbibliotekarierna vore fantastiskt.